

Ujlaki Frigyes

A tálca

A tűzhelyen kis piros lábasban zümmögött a víz. Pepi bácsi a pohárszék mélyéből előkotorta a teásdobozt, majd lassan piszínogva elkészítette az italt. Amikor a tea előtte gőzölgött az asztalon, elhúzta száját és utálattal mondta:

— Lőre!

Szürcsölve ivott néhány kortyot, aztán eltolta a csészét. Hiába a pálinkát nem lehet hársfateával pótolni. Különösen most, amikor ilyen komoly náthát szerzett. Pálinka kelene ilyenkor, jó erős szilvapálinka.

Farzsebéből előhúzott egy lapos üveget, kihúzta a dugóját, beleszagolt és az ablak felé tartotta.

— Egy csepp se, — állapította meg szomorúan. Kiszívta belőle még a szuszt is... De azért még lengedezik benne egy kis pálinkaillat. Pár pillanatig töprengett, aztán fogta a csészét és beletöltötte a teát az üvegbe és addig rázta míg a sárgás lé habzani nem kezdett. Ekkor kabátja ujjával megtörölte az üveg száját és nagyot húzott belőle.

— Szilvapálinka — mondta határozottan, mintha önmagát akarná meggyőzni. — Igenis szilvapálinka!

Újból felemelte az üveget, de akkor a tarka címkére esett a tekintete. Egy szempillantás alatt elolvasta a pirosbetűs feliratot: RUM.

Pepi bácsi arcáról leolvadt az áhitat. Az asztalra könyökölt és fitymálva rázta, lötyögtette sajátkészítményű rűmját.

— Rum — mondta gúnyosan. — Rum!

A közelében álló vödörbe öntötte a teát, és hogy minden csepp kiszivároгjon a palackból, szájával lefelé állította az asztalra. Elkeseredve nézte a lecsurgó cseppeket és az abroszon mindjobban növekvő foltot. Kétségbeejtő állapot, gondolta magában. A felesége elutazott és elvitte a pénzt. Csak holnapután jön haza. Addig pénz és cigaretta nélkül lesz... Reggel talált még egy fityókára valót, azt megitta. Talán jobb lett volna cigarettát venni. Az előbb szívta el az utolsót. Az is milyen nyomorult volt! Gyűrött, félig üres. A zsebéből összekapart dohánytörmeléssel töltötte meg.

Felugrott és izgatottan sétálni kezdett a konyhában.

Érthetetlenek az asszonyok, itthagyják az embert pénz nélkül, felpakkolnak és hájde! Te meg élj, ahogy tudsz! Még egy parát sem hagyott. Mintha nála nem lenne jó helyen... Legalább annyit hagyott volna, hogy egy féldecit megihasson, meg dohányra... Ő szerzi a pénzt és az asszony kezeli. De már egyszer megmondta neki! Csak eredj! Eredj! Vidd el a pénzt, de én mondom neked, ha elfogy a türelmem, fogom ezt az asztalt, vagy az ágy-neműt, vagy azt a falon csüngő tálcat és eladom, aztán úgy berúgok, hogy négykézláb sem mászok haza.

A szobárányító ajtó mellett egy téglalakú tálca lógott, melynek politúrja iénylett az üveglap alatt. Pepi bácsi leakasztotta a falról és megcsillogtatta a lámpafényben.

Jó munka. Még akkor vette feleségének, amikor fiatal házasok voltak. Csodálták a finom faragást, a fába vésett csillagokat meg virágokat... Később azonban már nem nézegette annyit. Az asztalkáról a szekrény tetéjére került, ott porosodott vagy egy évig, míg az asszony oda nem akasztotta az ajtó mellé. Azt mondta hadd lássák a vendégek, hogy nekik ilyen is van, méghozzá nem is olyan megtisztelő és feltűnő helyen, csak az ajtó mellett.

Pepi bácsi helyére akarta akasztani a tálcat, de akkor kopogtak az ablakon. Odament és kibámult setetődő udvarra. A háztulajdonosnő jólismert arca jelent meg az ablak egyik négyszögében. Valamit mondott, de Pepi bácsi nem értette, csak a vállát vonogatta és a fülére mutatott. Az asszony bosszúsán legyintett és eltűnt, de nemsokára felhallatszottak léptei a folyosón.

— Na még csak ez kellett! — dörmögte Pepi bácsi az asztalra téve a tálcat.

Az ajtó kinyílt és egy idősebb szűrősszemű asszony jelent meg.

— Azt akartam kérdezni — kezdte támadó hangon —, hogy mikor fizetik a lakbért.

— Mit tudom én? A feleségem elvitte a pénzt...

— Semmi közöm hozzá, hogy a felesége elvitte a pénzt — fortyant fel az asszony. — Én csak azt tudom, hogy nem fizettek, sosem fizetnek idejében.

— Azt hittem, hogy már ki van...

— Ki hát! A multhónapi.

Pepi bácsi válaszolni akart, de az asszony megelőzte:

— Ha három napon belül nem fizetnek, kirepülnek!

Az ajtó becsapódott, Pepi bácsi megrökönyödve topogott és zavartan bámulta a kis kézitüköröt, amely az ajtón lógott egy kamposzögön és most, a nagy rázkódástól ideoda kalimpált. Közelebb lépett és megvizsgálta, nem törött-e el.

— Szerencséd te bestia, hogy semmi baja, különben olyant mondtam volna... hogy!

Pepi bácsi dühösen fel-alá sétált és hadonászva dörmögött magában.

Ilyen útálatos dög! Nagyon jól tudja, hogy nincs egy krajcárja se, de könnyebb a lelkének, ha valakit macerálhat. Úgy pereg a nyelve, hogy az ember szóhoz sem jut. De legközelebb megjárja. Ahogy beteszi a lábát, megfogja és úgy kipenderíti, hogy legurul azon a piszkos lépcsőn... Nézze meg az ember! Nem egy háztulajdonost ismer, de ilyent még életében nem látott. Teli van a szalmazákja, de alig hogy megjön a postás a nyugdíjával, már itt van és karatyol.

Az asztalhoz lépett, felvette a tálcat, szórazottan nézegette, aztán újból letelte.

Azért furcsa a felesége is. Mi a fenének tartogatja azt a párszáz dinárt? Adja oda ennek a háрпиának és kész... De nem bírja, még az utolsó pillanatban is simogatja a bankókat, mintha a gyerekétől búcsúzna...

Fellobbanó dühében belerúgott a székbe, de aztán megnyugodott, sóhajtván leült és az asztalra könyökölve bámulta a falnak azt a részét, ahol a tálca lógott. Ott fehérebb volt a meszelés, látszott hogy a tálca már régen lóg ezen a helyen. Az ajtóig hátrált és félrebillentett fejjel vizsgálta a fehér négyzetet.

Amikor vette, még nem hiányzott onnan az ajtó mellől, de most az az üresség ott, idegenné teszi az egész konyhát.

Megszokásból a zsebe felé lendült a keze, de nem nyúlt bele. Minek keresséjen, amikor nagyon jól tudja, hogy nincs cigarettája. Bosszúsan a tűzhelyhez lépett és vizet töltött a kis lábasba, közben szüntelenül dünyögött magában.

A fél fizetése ráment arra a vacakra. Kár volt megvenni. Mi haszna belőle? Az ember legyen praktikus, ne tartson felesleges dolgokat... Arra jó, hogy felesége letörli róla

a port. Legokosabb lenne eladni és valami hasznosat venni az árából. Például mennyire fontos lenne most egy kis pálinka! Ilyen idős korban a legártatlanabb nátha is életveszélyes lehet. Nagyon jól emlékszik a fütő esetére. Nyílt pályán javították a pályát zuhogó esőben. Bőrig áztak, ő a legelső állomáson bevágott néhány decit, de Márton soha életében nem ivott, akkor sem akart, hiába kínálta, csak azt hajtogatta, hogy majd otthon iszik teát. Azt mondta a hársfatea majd rendbehozza. Hát rendbe is hozta. Tüdőgyulladást kapott.

Pepi bácsi a lábas fölé hajolt és felemelte a fődöt. A víz még mozdulatlan volt.

Hársfateával mit ér? Elrontja a gyomrát. A feleségének lehetne annyi belátása és hagyhatott volna egy százast, ilyen rendkívüli esetre.

Elgondolkozva forgatta a tálcat, lekaparta az üvegre száradt piszkot és kabátja ujjával dörzsölgette, fényesítette.

A szomszédban lakó szabó ötszáz dinárt kínált érte. Többet ér, de eladja ennyiért is. Csakazértis! Hadd jajgasson az asszony, a fene egye meg! Elviszi a nyugdíját, ő meg nézze, hogy lábol ki a náthából. És ha láza lesz éjszaka, ha tüdőgyulladást kap, ha nem tud majd felkelni és ha nem hallják meg segélykiáltásait? Akkor mi lesz?

Pepi bácsi hirtelen felkapta a fejét. Az udvarról behallatszott a háziasszony hangja. Az ablak közelében állhatott valakivel. Egészen biztos, hogy róla pletykázik. Mindenféle hülyeséget talál ki az ő számlájára. Talán azt, hogy asszonyi komandó alatt van.

Durván az asztalra dobta a tálcat és a tűzhelyhez ment. Lelőkte a fődöt a lábasról. A víz még mozdulatlan volt. Még nem is párolgott. Gyanakodva a lábas fölé tartotta a tenyerét. Nem érzett meleget. Belenyomta ujját a vízbe. Hideg volt. Türelmetlenül felrántotta a kis ajtót és belenézett a fekete lyukba. Csak egy diónagyságú parázs pislákkolt a hamu között.

Káromkodva ugrott fel.

— Verjen tebeléd is az a mennydörgős... — kiáltotta és belerúgott a szemetesvödörbe.

Pár pillanatig indulattól remegve állt az asztal előtt, aztán felkapta a tálcat és kirohant a konyhából.

Az ajtó csattanva csukódott be. A szegen lógó tükör néhányat kalimpált, aztán leest... és eltört.